

Margalida Comas Camps

(Alaior, 1892 - Exeter (Anglaterra), 1972)

Va estudiar a l'escola Normal de Mestres de Balears. El 1911 va obtenir el títol de Mestra Superior. L'any següent va accedir a l'Escola Superior de Magisteri de Madrid, ingressant a la Secció de Ciències. El 1915 va acabar els estudis obtenint el títol de Mestra de Primera Ensenyança Normal, títol que li permetia ensenyar en escoles normals o accedir al cos de la Inspecció educativa.

Després d'ensenyar a l'Escola Normal de Santander i de fer diversos viatges a Londres i París per ampliar estudis, el 1922 va anar a treballar a l'Escola Normal de Tarragona. Havent finalitzat la llicenciatura en Ciències el 1925, li concediren una beca de la *Junta de Ampliación de Estudios* per realitzar la investigació del doctorat a la Sorbona, París. El 1928 obtingué es doctorà en Ciències Naturals.

Ben aviat passà en comissió de serveis a l'Escola Normal de la Generalitat, creada el 1931 durant la República. Va ser escollida per la seva qualitat professional. La seva activitat a la capital catalana des del punt de vista pedagògic va ser molt intensa i de categoria. El compromís amb la renovació pedagògica de l'època la feu participar en nombroses activitats tant en l'àmbit educatiu com el social. Va participar en diversos cursos de l'Escola d'Estiu; a l'Escola d'Estiu del 1935 va presentar una ponència sobre les bases a l'ensenyament de les ciències naturals. Impartí un cicle de sis conferències a la Universitat Internacional d'estiu a Santander; participà en el Congrés Internacional de la Lliga de l'Educació Nova a Niça; en el de la Federació Mundial d'Associacions d'Educació, etc. Va ser secretària del Consell Regional de Segon Ensenyament.

El curs 1932-1933 va ser nomenada sots-directora de l'Escola Normal de la Generalitat, i ben aviat membre del Seminari de Pedagogia de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, i professora de la secció de Pedagogia de la Facultat de Filosofia, Lletres i Pedagogia quan la Universitat es convertí en Universitat Autònoma. Les seves classes sobresortien per la seva qualitat pedagògica i humana.

A pesar de les moltes obligacions professionals i els compromisos culturals i socials, trobà temps per escriure i publicar notables aportacions científiques i pedagògiques.

La seva activitat no es centrà només en l'àmbit de la ciència –la seva especialitat– sinó també en el camp general de l'educació. Un exemple el tenim en aquestes paraules seves:

Es indudable, en cuanto se piensa un poco en ello, que la coeducación es premisa esencial para el desarrollo científico de la personalidad humana completa, puesto que el método natural, el que se deriva de las condiciones de la existencia, es educar juntos niños y niñas, de diferentes edades, además.

Esclatada la guerra, a Barcelona es posà en contacte amb els quàquers a través d'una amiga que havia conegut a Anglaterra anys abans. A finals del 1937 viatjà a Anglaterra enviada per la Universitat de Barcelona per fer feines de propaganda antifeixista. Allà va visitar les colònies de nens i nenes bascos que s'havien refugiat a Gran Bretanya i que s'havien distribuït pel territori. Comas els va ajudar des del punt educatiu. L'ambaixador espanyol a Londres va fer gestions i va ser anomenada delegada del *Ministerio* per continuar la propaganda antifeixista al Regne Unit i supervisora dels nens bascos refugiats.

Aquests anys de guerra varen ser d'anades i tornades a Barcelona, fins el gener del 1939 que passà a França per ajudar els que marxaven cap a l'exili. Marxà de nou a Anglaterra i continuà ajudant els nens bascos refugiats. El 1942 va aconseguir feina de professora de ciències de secundària a la *Dartington Hall School*, a Devon. En la mesura del possible continuà publicant les seves comunicacions i conferències.

La seva categoria pedagògica ja havia arribat al govern franquista, de tal manera que el *Ministro de Educación Nacional* va fer retirar totes les seves publicacions perquè tenien *finés proselitistas, doctrinalmente antipatrióticos y antirreligiosos, deficientes en el aspecto pedagógico o escritos por autores declaradamente enemigos del Glorioso Movimiento Nacional*. Les seves obres es reeditaren a l'Argentina l'any 1945 i, posteriorment, se'n feren noves edicions.

Fins el 1955 no va poder tornar a Mallorca, ja que no tenia garanties de poder retornar a Anglaterra. Jubilada el 1959, va repartir el seu temps entre Mallorca i Anglaterra, on va morir.

L'obra escrita de Margalida Comas en el camp de la ciència i, especialment, de l'educació, la confirma com una de les pedagogues més sòlides i influents del seu temps.

Salomé Marquès i Sureda

Text elaborat per a l'exposició "De la República a l'exili: els camins de les mestres" a la Biblioteca del Campus Barri Vell de la Universitat de Girona del 07/03/2023 al 23/06/2023.

Més informació a DUGiDocs: <https://dugi-doc.udg.edu/handle/10256/22658>